KESZEG

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV - 2017.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés *4*

2. Keszeg bemutatása *6*

3. Örökségünk *8*

4. Eltérő karakterű településrészek Keszegen *18*
   Településközponti, hagyományos beépítésű területek
   Változó megjelenésű lakóterületek
   Változó megjelenésű gazdasági területek
   Beépítésre nem szánt területek

5. Építészeti útmutató *25*
   Telepítés
   Magasság
   Tetőhajlásszög
   Tetőforma
   Anyagok, színek
   Kerítések
   Kertek
   Tornácok
   Ajtók, ablakok
   Homlokzatképzések
   Részletek

6. Mai példák *44*

7. Utcák, terek *46*

8. Hirdetések, reklámtáblák *49*

1

BEVEZETÉS

Keszeg község Nógrád megyei település, Nógrád és Pest megye határán fekszik, Budapesttől 50 km-re. Jelenleg 715 lakosa van, mely az elmúlt időszakban lassú, de folyamatosan emelkedő tendenciát mutat. Falunkban teljes a közműellátottság (víz, gáz, csatorna) és minden lakó számára biztosított a vezetékes telefon, a kábeltelevízió és a szélessávú internet használatának lehetősége. Intézményeink teljes egészében felújítva állnak az itt lakók szolgálatában. A település mai arcát sok-sok minden alakította az évszázadok során: a kedvező földrajzi adottságok, a festői környezet, a történelem sodra, a helyi gazdasági, kulturális élet, a mindennapok elvárásai és ritmusa. A település arculatát, a mai élettér keretét, az épített környezet adja.

Keszeg Község Településképi Arculati Kézikönyve összefoglalót kíván adni mindarról, ami a település épített örökségében szép, karakterformáló, jellegzetes, odavaló, megőrzésre és követésre méltó. Mindezzel segítségére kíván lenni minden helyi építkező számára, hogy a község karakteréhez, meglévő épített értékeihez illeszkedve újítsák fel, építsék újjá, formálják, alakítsák egyéni

Keszeg Község Önkormányzatának nevében szeretettel ajánlom figyelmébe minden érdeklődőnek ezt a kiadványt, mely sorvezető kíván lenni lakóhelyünk értékeinek feltérképezéséhez, megőrzéséhez és fejlesztéséhez.

Keszeg, 2017. októbere

Csiri Csaba
polgármester

2

KESZEG BEMUTATÁSA

Keszeg község Nógrád megye délnyugati csücskében található, Pest megyével határos. Budapesttől mintegy 50 km-re, Váctól 16 km-re fekszik. Közigazgatásilag a Rétsági járáshoz tartozik, polgármesteri hivatala kirendeltsége a Szendehelyi Közös Önkormányzati Hivatalnak. Természetföldrajzi fekvését tekintve egyike a megye legmagasabban fekvő településeinek, természeti környezetét cser, tölgy, bükk és akácos erdőségek alkotják.

Történelme az előkerült leletek alapján a bronzkorig nyúlik vissza, a honfoglalás korában hadrendi szálláshely lehetett. Nevét 1412-ben, egy Zsigmond király idejéből származó oklevél említette először. A török hódoltság ideje alatt a falu elnéptelenedett.
A település jelenkori története a török hódoltság megszűnte utáni betelepítéssel veszi kezdetét. A korabeli feljegyzésekben „Köszök" névvel említett „puszta" az 1720-as összeíráskor már 2 magyar és 14 tótajkú háztartással bír, ekkor Koháry István országbíró birtokát képzi. Ezt követően a település földesura egészen 1926-ig a baráthi Huszár család, melynek „egyik őse, Huszár József a nagy tradíciójú, széles ágazatú gentry család törzsökének alapját megvetve, curiát építtetett"[1], melyet a 18. század végén átépítettek, kastéllyá bővítettek. E kastély vált a Huszár család virágzó és modern mintagazdaságának és társasági-kulturális életének központjává. A birtokot 1926-ban vitéz Purgly Emil nyugalmazott királyi földművelésügyi miniszter vásárolta meg és folytatta a mintagazdálkodást egészen a második világháborúig.
A Huszár és a Purgly család híres vendégeiken megfordult itt Madách Imre, Deák Ferenc, gróf Apponyi Albert, és Horthy Miklós is.

A település lakossága római katolikus vallású, a keszegi filiát még gróf Koháry István idején alapították, és a nézsai plébániához csatolták. A ma is álló, Szent Imre tiszteletére szentelt templomot a község egykori birtokosa, gróf galántai Esterházy Imre nyitrai püspök állíttatta. Imre herceg attribútuma, a fehér liliom a község címerében is megtalálható. A címerben található, kék mezőben lebegő, arany kereszttel ékesített szarvasagancs egy krónikás feljegyzés csodás eseményét jelképezi, amely szerint Szent László és bátyja Géza herceg e tájon, a Vác környéki erdőségben egy „csodafejű" szarvast látott égi jelenésként.

3

ÖRÖKSÉGÜNK

Keszeg három országos jelentőségű műemlékkel rendelkezik.

A Szent Imre tiszteletére szentelt római katolikus temploma barokk stílusban épült Koháry István támogatásával 1706-ban, majd 1747-ben és 1764-ben bővítetteék jelenlegi állapotára. Szabadon álló módon épült az egykori és jelenkori faluközpontban, egyhajós, keltelt, nyeregtetős templom. Nyugati homlokzata előtt középtorony áll, fél hatszög záródású szentélye keskenyebb a hajónál. A szentély északi oladához sekrestye kapcsolódik, melyhez aedikulás keretelésű kriptalejáró épült. A kriptalejárat fölött felirat olvasható 1840-es évszámmal. A templomhajó fiókos dongaboltozattal készül, a szentély felett félkupola fiókokkal, bejárati oldalán karzat található poroszsüveg boltozatos kialakítással.
A falu közepén lévő épület tornya a telpülés minden részéről jól látható módon meghatározza az egykori kegyúri és a mai központot is.

A templom szomszédságában található a szintén országos védettségű Huszár-Purgly-kastély és a hozzá csatlakozó két melléképületből álló műemlékegyüttes.
A kastélyt a Huszár család építtette 1749-ben, majd a 18. századvégén átalakították. Az udvari merőleges szárnyat Huszár Károly építtette 1870 táján. Az 1930 évektől egészen 1945-ig a Purgy család tulajdonában volt az együttes. Később államosították, majd napjainkban ismét magántulajdonban van.
A faluközpont impozáns északi térfalát alkotó kastély szabadon álló, T alaprajzú földszintes épület kontyolt tetővel, középen az utcai szárny mélységét átfogó, magasabb középrizalit fölötti mandzárd tetővel.
Utcai szárnya egytraktusos, a kastélypark felőli hátsó folyosóval, a belső helyiségek részben tükörboltozatosak, ill. síkmennyezetesek. A hátranyúló szárny helyiségei változatos kialkítással készültek: csehsüveg-, donga-, tükörboltozattal és vannak síkmennyezetek is. Az épület utcai homlokzatához kétoldalt pilléres-kővázás kapuk és a keleti oldalon kerítésfal kapcsolódik.
A kastély melletti két melléképület hosszanti téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős kialakítású. Az egyik a nyugati telekhatáron áll, közvetlenül a kapu mellé építve, míg a másik, az egykori istálló és kocsiszín, a keleti telekhatáron áll, rövid homlokzatával a kerítésfalhoz csatlakozva. A melléképületek valamennyi helyisége síkfödémes.

Műemléki védelem alatt áll az Alkotmány u. 2. szám alatti 18. században barokk sítlusban épült magtár.
A szabadon álló beépítésű téglalap alaprajzú gazdasági célú emeletes épület nyeregtetős kialkítású. Földszintjén kő falazatú, emeletén téglafalakkal határolt tömegét kisméretű fekvő téglalap alakú ablakok törik át. Bejárata a keleti homlokzat középtengelyében van.

A falu központját meghatározó kastély műemléki környezetében nem csak a szintén műemlék templom és magtár áll, hanem a település jelenkori életét meghatározó középületei is: a falumúzeum-Múlt Háza, az óvoda, az iskola és a polgármesteri hivatal együttese. Vélhetőleg az évtizedes, évszázados tudatos építkezés, mai szóval élve a településfejlesztés, hosszú folyamata hozta létre ezt az ideális állapotot, amikor is a község rendezett központja valóban épületeiben is hordozza mindazon funkciókat, melyek meghatározóak egy falu életében.
A Dózsa úton bármelyik irányból is érkező utazó számára egy jelenében is élő közösség képét mutatja a falu.

temetői öreg kereszt

A település épített örökségének elemei azok a szakrális kisemlékek, útmenti keresztek, szobrok, melyek emléket állítanak az egykori és vélehtően jelenkori keszegiek vallásos buzgalmának. Magukon őrzik készítőiknek, készíttetőiknek mesterségbeli tudását, esztétikai igényességét, magukkal született természetes inteligenciáját.

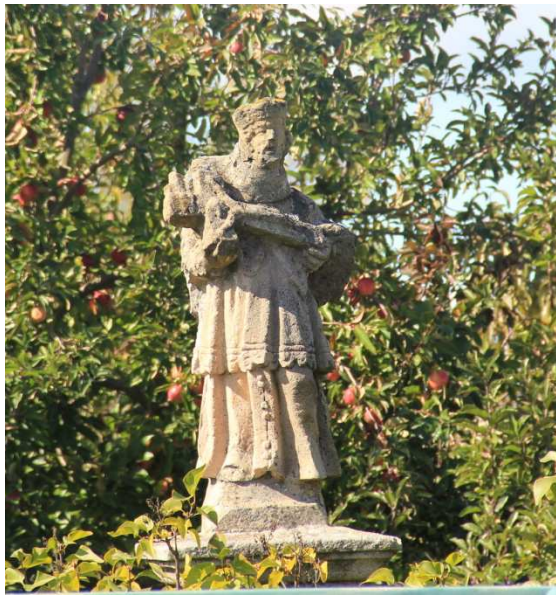

Nepomuki Szt. János szobor

A temető régi sírkövei

A műemlék templom környezetében találhatók a helyi védelemre érdemes történeti jelentőséggel bíró mérnöki műtárgyak: kő kerékvető és vízelvezető folyóka.

A falu legrégebben lakott helyein, a Dózsa, Kossuth utcákban, a központban, a településszövet ma is őrzi a hagyományos szalagtelkes, oldalhatáronálló fésűs beépítés jellegzetességeit. Bár a települési karakter, az utcakép megjelenése változó, hiszen oromfalas főhomlokzatok és kontyolt tetők váltják egymást, még is érezhető a tipikusnak mondható falukép. A Petőfi utca környezetében egy másik szintén nagy múltú, úgynevezett halmazos jellegű telekszerkezet maradt meg, ahol ebből adódóan az épületek elhelyezkedése, a tetőidomok irányultsága akár telkenként is változik. Ezt a laikus szemmel is izgalmas térbeli rendszert építette körül a XX. század racionalitása. Nem erőszakosan, hanem tovább szőve a domborzati viszonyok és a közlekedési utak által meghatározott kereteket.

A Petőfi utcai részlet, nagy szakmai tudással megépített un. sátortetős házzal

A faluképet jellegzetesen meghatározó gazdasági épületekről is említést kell tenni, melyek az egykori birtokközpont és faluközpont egymással való összeépülését a mai napig megjelenítik.

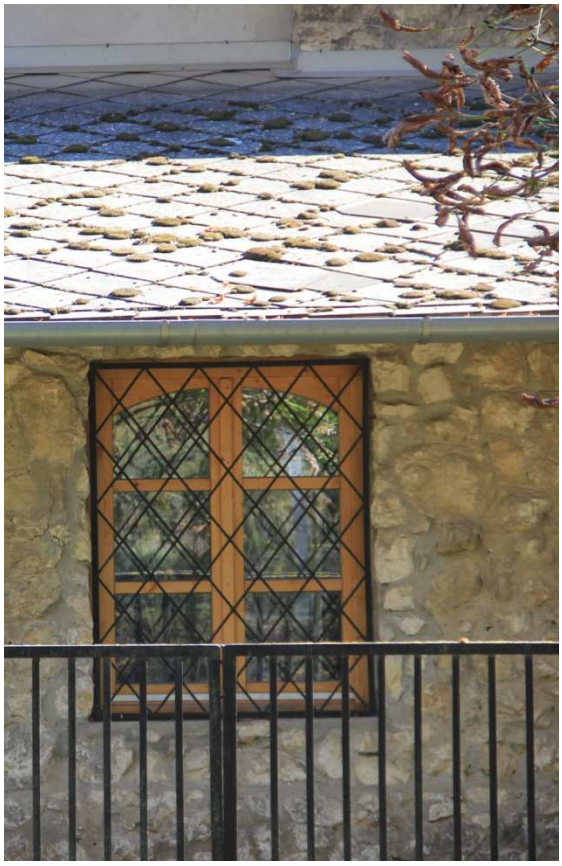

Keszeget erdők és szántók, rétek változatos mozaikaja veszi körül. A falu látképében mindenütt az erdősült táj a domináns elem. Ez az évszakonként változó természeti környezetbe ágyazottság teszi vonzóvá a települést. Habár a falu határában kőbánya is működik, a bányaudvar és a külszíni fejtés nem roncsolja a település tájképi mejelenését. Keszeg teljes területe része az országos tájképvédelmi övezetnek.
A település belterületén a temetői hársfa-sor védendő természeti érték.

A kálvária mögött a temetői hársfasor.

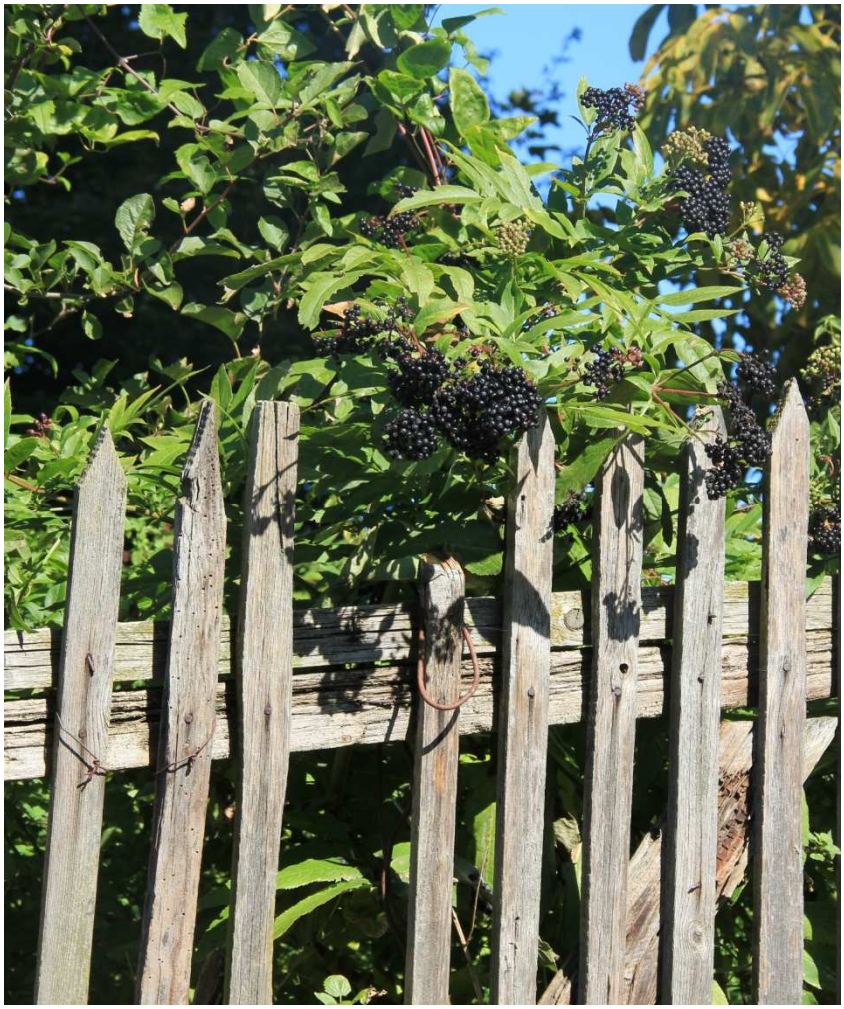

Táj és ember harmonikus együttléte a Sinkár-patak völgyében.

A falut körülvevő dűlőnevek (Omlás dűlő, Peres, Prosisko, Első dűlő, Második dűlő, Agárdi dolina, Bitang, Feketécske, Cerina, Hrabina, Huszár dolina, Szőlőcske, Hársfa mellett, Domásni szőlők, Keretek mögött, Malom mellett, Nagy Királyka, Kis királyka) máig őrzik az egykori lakosság szlovák eredetét.

Ez a vonzó települési környezet lehet alapja a Kéktúra útvonalán a későbiekben kibontakozó turisztikai lehetőségeknek.

4

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Eltérő karakterű települési területek lehatárolásra, a településkép, arculati jellemzők és a település karakter bemutatásával.

Keszeg teljes közigazgatási területét ábrázoló térkép

Beépített belterület térképrészlete

Településközponti, hagyományos beépítésű területek

Változó megjelenésű lakóterülete

Változó megjelenésű gazdasági területek

Beépítésre nem szánt területek

Településközponti, hagyományos beépítésű területek

Keszeg településközponti, hagyományos beépítésű területe a Dózsa, Kossuth és Petőfi utcák, egyben ezek a területek a leglátványérintettebek is a falun áthaladó országos közutak mentén.
Ezeken a történeti településrészeken az egy-egy utca szakaszra jellemző oldálhatáron álló beépítés. A magastetős épületek ritmusa uralja az utcaképeket, melyek egy sajátosan szigorú rendbe illeszkedést követelnek az újonnan épülő házaktól. A főépületek mellett épült kiegészítő, gazdasági épületek viszonyulnak a telkek adottságihoz, mint építészeti egység egyes elemei jelennek meg a közterület felől is látható udvarrészeken.
A házak jellemzően cserépfedésűek, a vakolt homlokzatokat az építettők ízlése szerinti díszítés élénkíti. Az utcaképben meghatározók a változatos kialakítású kerítések.
A helyi adottságoktól függően kis eltéréssel, de többféle előkert-mélységgel állnak a házak a telek utcai építési vonalán, néhány telek esetében egymás mögött több lakóépület is található.
Az épületek elhelyezésének sorrendisége követi a vidéki gazdálkodás hagyományait. Az utcai fronton áll a lakóépület, majd ezt követően sorakozank a gazdasági épületek, jellemzően a főépülettel egybe építve, majd a sort (az egyre ritkábban kihasznált) állattartó építmények zárják a háztáji kert irányába.
Az építészeti karakter nem egységes, az elmúlt 60 év változó építési szokásai más-más tömegformálású épületek megvalósításával fellazították a minden bizonnyal korábban egyöntetű, oromfalas házformákkal domináló utcaképeket.

Változó megjelenésű lakóterületek

A későbbiekben beépült új településrészeken a kor építési szokásai szerint épültek a más-más korú és karakterű, jellemzően lakóépületek. Ezeken a területeken az utcákban, előkertekben felnövő növényzet, mintegy eségesítő keretet ad az ucaképeknek. A sokszor eltérő tömegarányú szomszédos épületek között csak a szabályozott, széles utca fásítása válik rendteremtővé.
Az újabb kori falu jellemző lakóterületei, elsődlegesen már csak a lakhatást szolgálják. A beépítettlen telekrészek a pihenő-, illetve díszkertté alakulnak át egyre szűkülő haszonkert területtel.
Az állandó változásban lévő telpülési karakternek mindig állandó pontja, a valahol a távolban felbukkanó és a falu hagyományos képére visszautaló templom és tornyának látképe.

Változó megjelenésű gazdasági területek

A település látványérintett részein, jellemzően a észak-nyugat felől közeledve a faluba, találkozunk a gazdasági területek látványával. Az egykori tsz gazdasági épületei és az újabb, szintén a mezőgazdasághoz kapcsolódó létesítmények tájképi megjelenése már rögzült. Tudatos tájba illesztésüket javítja, ha majd teljes értékűen megvalósul az ingatlanok körüli védő fásítás, zöldsáv. Az új gazdasági létesítmények egyszerű formavilágánál a homlokzati színválasztás jelentheti a faluképbe illszekedés első lépcsőjét, hiszen a korábbi, történeti korokban keletkezett klasszikus megjelenésű gazdasági épületektől (pl. magtár) eltérően, a mai hasonló funkciójú épületek dísztelenek és esetlegesen léptékükben is nagyobbak a falusi házaknál.

Keszeg legjelentősebb gazdasági létesítménye maga a kőbánya, melynek üzemi területe csak a Temető utca folytatásában lévő szervízútról közelíthető meg. A bányát körülvevő erdőségek jótékonyan biztosítanak takarást az ott folyó bányászati tevékenységnek.

Beépítésre nem szánt területek

A települést körülvevő beépítetlen természeti környezet pontszerűen megjelenő, a gazdálkodást, vagy éppen a turizmust szolgáló épületeinek harmonikusan és mértéktartóan kell reprezentálniuk funkciójukat. A környezetüket csak kiegészítő térbeli tárgyak nem nőlhetnek túl az őket befogadó tájon.

Ezeken a területeken méginkább érvényes a hajdani paraszti gazdálkodás természetes anyaghasználata, mely az élővilág körforgásában a használat során vagy újra és újra megújul, vagy elvész nyomtalanul és nem válik hulladékká.

A település külterületén nincsenek jelentős építmények, a kiépülőben lévő turisztikai infarstruktúra (kéktúra útvonal) elemei illeszkednek környezetükbe.

A beépítésre nem szánt területek tájképvédelmi övezetét a vonatkozó előírásoknak megfelelően kell kezelni, hogy a jövő nemzedék is maradéktalanul élvezhesse a látóhatáron feltárulkozó Cserhát tájképi megjelenését.

A faluszéleken ma is megjelenik az emberi tevékenység nyoma, de a tüzifa rakások, szénakazlak, pincegádorok, léckerítések részei az embert körülvevő kultúrtájnak.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Az egyes településrészekre vonatkozó építészeti ajánlások nem tudják meghatározni azt a teljes építészeti eszköztárat ami „széppé" teheti az adott települést. Azonban a továbbiakan bemutatott követendő példák segítségül szolgálnak a jó gyakorlatok elvének követésére az építést, a környezetalakítást érintő döntésekben.

Arra a kérdésre, hogy mitől szép egy településrész képe, nem lehet tőmondatban válaszolni. Ebben a fejezetben szeretnénk azokat a lehetőségeket bemutatni, melyek megismerésével elkerülhetjük a telepítés, épületmagasság, tetőforma, anyaghasználat, melléképület- és kerítésépítés legáltalánosabb hibáit.

Településközponti, hagyományos beépítésű területek

Változó megjelenésű lakóterületek

TELEPÍTÉS

A hagyományos beépítésű és a változó megjelenésű lakó területen a családi lakóházak többsége a telek oldalhatárára lett építve az utcára merőleges nyeregtetővel. A közösségi rendeltetésű épületek (templom, iskola, kultúrház) szabadonálló elhelyezésűek, tetőformájuk változatos.

A falusias megjelenésű utcák, az egyedi telekszerkezet, a házak tömegének megőrzése csak úgy lehetséges, ha figyelembe vesszük az építéssel érintett ingatlan környezetének jellemző tulajdonságait. Az új épületek elhelyezésénél mindig fontos, hogy az utca épületekkel meghatározott térfalát, építési vonalát ne bontsuk meg. A szomszédos épületekhez mindig illeszkedve épüljön a telken az új épület, ezáltal az utca rendezettsége megmarad. Lényeges cél a tervezett épület elhelyzésénél, hogy a házak sorában ne űrt képezzünk, hanem folytassuk a „sormintát", lépjünk a megüresedett helyre. Az évszázadok alatt kialakult rendet építsük tovább, kerüljön helyére a mi házunk is.

Ez az épület-elhelyzési gondolat a telekre felhúzott valamennyi építményre legyen igaz, a melléképületek megvalósításánál is kövessük a környezetünk mintáit, így elkerülhető a funkciójában, tömegében zavaró szomszédságok létrejötte. A mi gazdasági épületeink nem lesznek zavaróak másoknak sem, ha a telekhasználat hasonlóan alakulhat valamennyi ingatlanon.

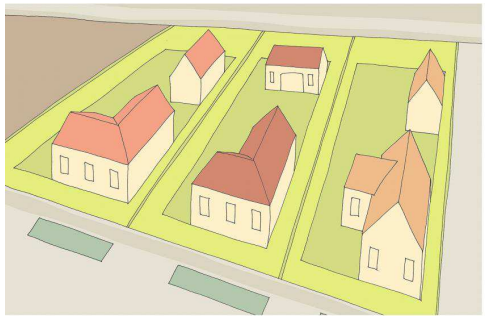

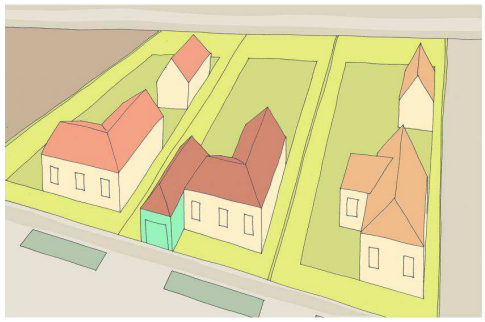

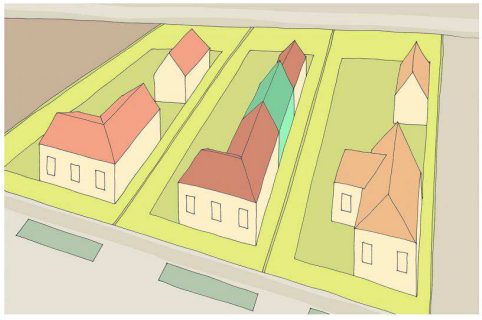

MAGASSÁG

Az épületek magassága az építés idejétől függően mára jelentősen eltér egymástól. Az utóbbi ötven évben épült lakóépületek magasabbak az előző 150 évben épülteknél.

A környezeténél kiugróan magasabb házak, bár formájuk, színezésük, anyaghasználatuk önmagában kellemes látványt nyújt, az utca, a településrész képét mégis megváltoztatják, ezért nem ajánljuk.

Ha a telek és beépítési mértékének határa nem teszi lehetővé a hasznos lakásterület földszinten történő elhelyezését, akkor ajánljuk a hiányzó szintterület padlástéri kialakítását az előírt magassági határon belül.

Ügyeljünk arra, hogy az utcafronton a környezetre jellemző magassági arányokat megőrizzük.

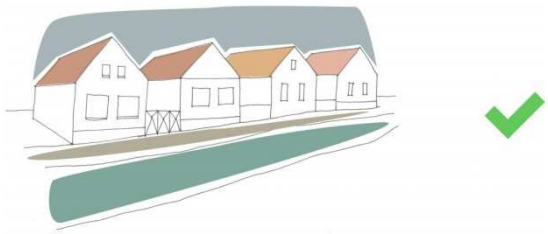

TETŐHAJLÁSSZÖG

A hagyományos falusias megjelenésű településrészeken a történelmileg kialakult oldalhatáron álló beépítés a legjellemzőbb. Az utcára merőleges, vagy párhuzamos tetőgerincű házak között, a meglévő épületekhez hasonló tetőhajlásszögű cserépfedést ajánljuk. Jellemzően a 35-40 fokos hajlásszögű tetők illeszkednek ebbe a környezetbe. A néhány éve oly divatossá vált mediterrán vagy alpesi tetőforma egyáltalán nem illik erre a területre. A kertvárosokban megszokottá válló sokféleség itt ellentétes az építészeti hagyománnyal. Ezért legyünk hagyománytisztelők, hogy településünk megőrizhesse továbbra is falusias jellegét. A közel azonos hajlásszögű tetők ritmusa a különböző házak között is rendet teremt, a formai hasonlóság nem csökkenti az építési szabadságunkat.

A változó megjelenésű lakóterületeken a tetőhajlásszögek alakulása is változatosabb, azonban itt is törekedni kell a szomszédos épületek által meghatározott környezethez való alkalmazkodáshoz.

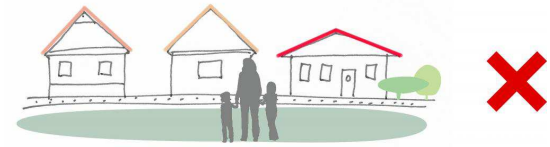

TETŐFORMA

A házak tetőformája is sok esetben megváltozott az elmúlt évtizedekben, de még ma is több a hagyományos, egyszerű nyeregtető, a kontyolt nyeregtető.

Az új házak építésénél, a meglévő házak felújításánál elvárjuk, hogy a szomszédos házak tetőformájához igazodjon az építtető. Az ugyanis nem szépíti a faluképét, ha két sátortetős ház közé új nyeregtetős ház kerül, vagy fordítva, csak azért, hogy eleget tegyen az utcára vonatkozó településképi követelménynek.

Ha az építéssel érintett telek körül már kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, akkor oda ne tördelt, sátortető formájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló egyszerű nyeregtetővel fedett ház.

Kerüljük a bonyolult, összetett tetőkből készülő formai megoldásokat, mert az esztétikai értékük kérdésességén túl, legtöbbször megoldatlan szerkezeti részletek is jellemzik ezeket a tetőformákat.

A több épületből álló együttesek nézete kellően sokszínű megjelenésű hasonló tetőformák esetén is.

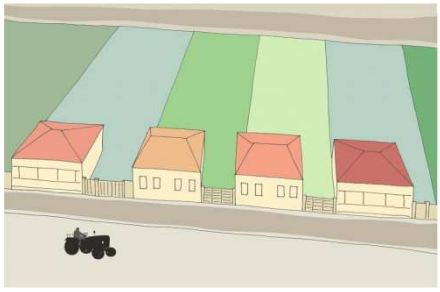

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEZÉS

Keszegen településképi szempontból ma sem ajánlunk feltűnően élénk színeket a házak, kerítések festésére, a tetők fedésére. Leggyakoribb és a legszebb a világos, temészetes színű (festett) fal. A településképet nem rontja a színvilág változatossága, de fontos, hogy a különböző árnyalatok a meleg színek skálájában maradjanak, s azok közül is a pasztell változatok használatát szorgalmazzuk. Ugyanezt valljuk a kerítések és tetőfedések színezése tekintetében is, habár e felületek látványa nem oly feltűnő, mint az épületeké.

A természetes anyagból (kő, fa, cserép) készülő építmények felülete akkor a legszebb, ha megtartja természetes színét, s csupán tartósságát növelő színtelen kezelést kap.

Ez az elv kell, hogy érvényesüljön a közterületen elhelyzésre kerülő elemekre is.

Falusias környezetben minden élénk felületi megjelenésű anyag használata kirívóan hat a visszafogottabb környezetéhez képest. Merjünk bátran újra felhasználni régi, patináns felületű anyagokat, ezek jobban illeszkednek a meglévő utcaképbe.

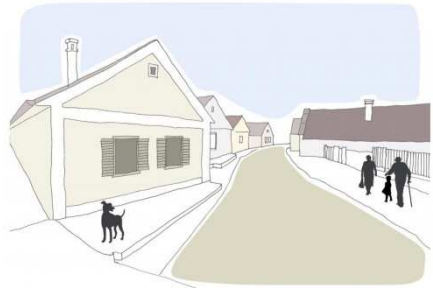

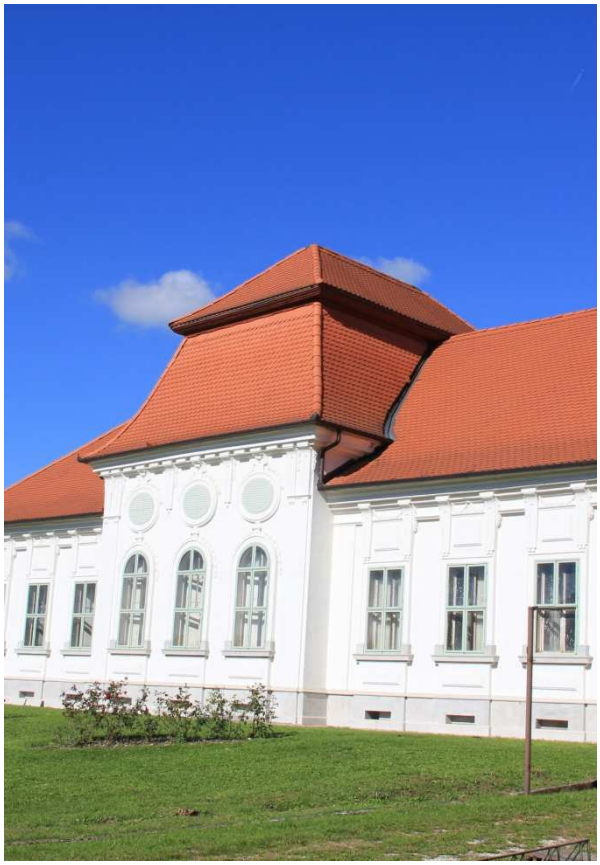

KERÍTÉSEK

A kerítés jelzi az idegennek, hogy a magánterület és a közterület határa hol van. Fontos elv, hogy az utcaképben is hangsúlyosan megjelenő kerítés ne legyen túlzó. Jellegében illeszkedjen a portán lévő házhoz, hiszen annak, mint egy kiegészítő építészeti eleme, formálja az ingatlanról alkotott összképet.

Keszeg hagyományos beépítésű részein változatos kerítésformákkal találkozatunk. A legtöbbször alacsony lábazatra áttört, fém, vagy fa szerkezetű kerítésmezők készültek.

A Petőfi u. 15. alatti ingalan utcai kerítése szép példája a nagy műgonddal készített hagyományos kerítésnek, szépen faragott kőlábazata az építők magas mesterségbeli tudásáról árulkodik.

Keszegen is számtalan helyen találkozahatunk az un. Haidekker tipusú, vagy annak egyszerű másolatát jelentő fém kerítésmezőkkel, ezek mind hozzátartoznak a vidék építészeti hagyományaihoz. Őrizzük meg őket,, újítsuk fel, hiszen látványuk már csaknem egy évszázada beleivódott a hazai faluképekbe.

A fémszerkezetű kerítések színezésénél kerüljük a többféle szín használatát, válasszunk az acélszerkezetekre jellemző, grafitszürke, esetleg sötétzöld színek árnyalataiból.

A jól átlátható, áttört kerítésmezők hagyják érvényesülni a mögöttük lévő házat, virágoskertet, a rendezett portát.

Az utca porától, zajától elsősorban a szépen gondozott növényzet tudja megvédeni otthonunkat, nem pedig a gyorsan elöregedő, áthatolhatatlan szerkezetek…

Ha mégis tömörebb hatású kerítést szeretnénk, az legyen minnél egyszerűbb és anyaghasználatában a természetes anyagok jelenjenek meg.

Kerítést lehet csupán növényzet telepítésével is létesíteni. Az évszakonként változó színképű sövény jól illeszkedik a falusi környezetbe.
A növényzettel befuttatott drófonat, vagy az egyszerű léckerítés is illeszkedik a falusias környezetbe, különösen a főúttól távoli faluszéleken jelenthet jó átmenetet az épített környezet és a természeti környezet határán. Ezek a természetes anyagú kerítések elöregedve, lombjukat lehullatva is szépek, vonzóak.

KERTEK

Egy falusi telek kertje, a ház után a porta második arca. Nyitott könyvként olvasható belőle az ottlakók habitusa, érzékenysége és gondossága.

Az épület előtti díszkertben számos helyen gondozott virágágyások, örökzöld dísznövények vannak, ezek ápoltsága elsődlegesen meghatározza az utcaképet. Az épületek melletti oldalkertek már változatosabb megjelenéssel bírhatnak, hiszen a tulajdonosok életvitele nagyban meghatározza ezek funkcióit is. Ezek a kertrészek lehetnek díszkertek, pihenőkertek, vagy akár haszonkertek is.

Az ingatlanok hátsó kertejei megintcsak az életviteltől függően különbözőek, bár a falusias környezetben a ház körüli termelés céljára lehetne leginkább használni őket.

Az egyes kertrészekbe telepítendő növényzet kiválasztásánál legyünk figyelemmel a helyi sajtátosságokra, válasszunk a területre jellemző őshonos növényfajtákat. Kerüljük az allergén, invazív jellegű dísznövények kiültetését, gondoljunk családunkra és a környezetünkben élőkre egyaránt.

A közterületről jól látható kert-részeken ültessünk virágos növényeket, példát véve a hagyományos falusias portákról, hiszen szemet gyönyörködtető látvány az utcáról egy állandóan viruló virágoskert. Ne válasszuk a nyírt gyep és tuja bokrok egyhangúságát. A virágágyásokat virágzó, illatozó gyógynövényágyásokkal is egészítsük ki, így még a család fűszer- és teaigénye is kielégíthető.

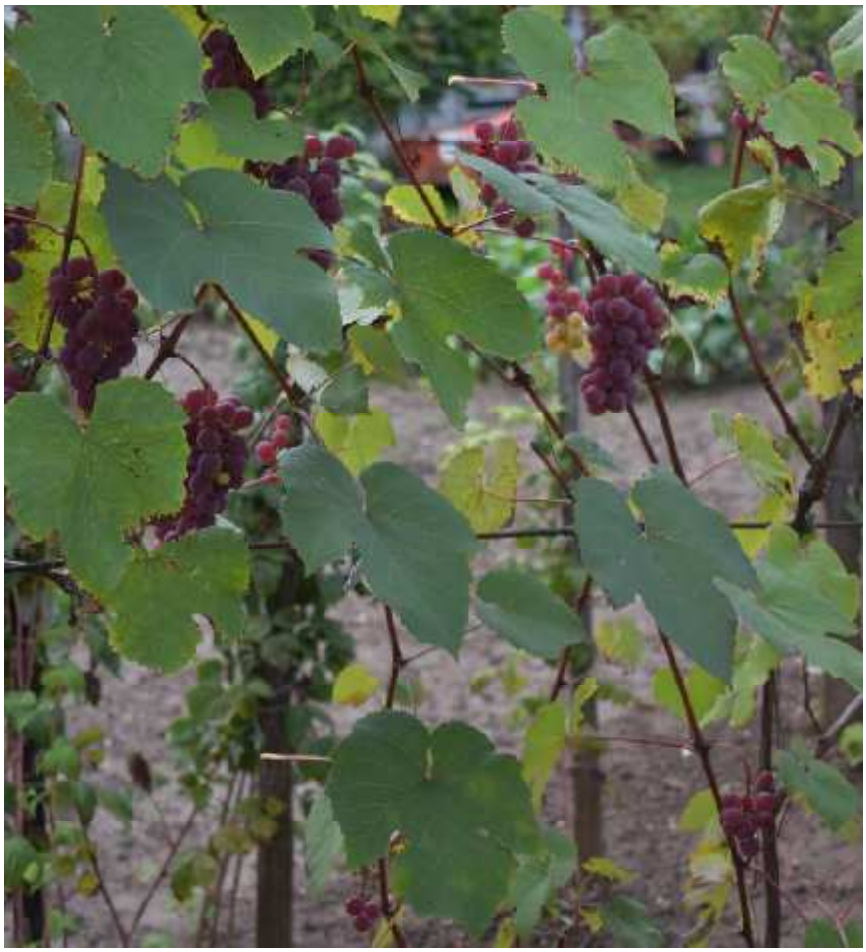

A szőlő és szőlőlugas látványa része a települési arculatnak, a régi pincék jelenléte a falusi gazda öngondoskodásáról is árulkodik (étele, itala biztosítva legyen). Ezért bátorítunk mindenkit, hogy vágjon bele lugasok, kordonok, tőkék telepítésébe, otthonossá és hasznossá is tehető velük a lakóingatlan.

Szintén jellemző a falura a gyümölcsösök látványa, nem ritka, hogy az utcafásítás egy szakasza is gyümölcsfákból áll. Ezek az út menti gyümölcsfák nem csak gazdájuknak hálálják meg a gondoskodást, hanem az arra járóknak is árnyat adnak, és talán még egy szomjoltó gyümölcsöt is.

Ne fedkezzünk meg a kertünk természetbe ágyazottságát is megteremteni, legyünk madárbarát kert, helye legyen az etetőnek és madárodúnak is.

TORNÁCOK

A falusias településkép jellegzetes része a tornácos parasztház, melyből Keszegen is néhány szép példával találkozahatunk.
A tornácok jól használható átmenetet képeznek a belső és külső terek között, nyáron védenek a napfénytől, télen beeresztik azt.
Előfordult, hogy a tornácot befalazták a szaporodó családtagok elhelyezése céljából. Ezt a jövőben nem javasoljuk. A tornácok utca felőli nyílása maradjon nyitott, ha nem is használják, legfeljebb korláttal vagy faráccsal jelezve a bejárat megváltozását, így őrzi meg eredeti karakterét házunk.
A tornác, mint épületelem az új beépítésű településrészeken is példamutatóan megjelenik. A nap járásával változó árnyékoltságú átmeneti tér védelmet biztosít a mögötte lévő homlokzatnak, nyílászáróknak és egyúttal ki is egészíti a ház zárt tereinek funkcióit. Egy tornác sok mindenre használható, ideiglenes esőbiztos tárolásra, a nappali terek bővülete is lehet, előtető a bejárat előtt, pihenő tér a kánikulában. Ezért fontos, hogy megőrizzük nyitottságát, átjárhatóságát: ez az összekötő kapocs ház és kert között, ami minden falusi, vidéki porta hasznos része. Gondoljuk erre, ha meglévő öreg házunk felújítását tervezzük, vagy új épület építésénél is. A hagyományos forma- és térképzés ma sem avult el funkcionálisan sem.

15

AJTÓK, ABLAKOK

A homlokzat a ház arca, benne az ablakok annak szemei, mondja a hagyomány. A történeti településszerkezetű részeken megfigyelhetjük, hogy a hanyományos nyílászáró arányok mindig álló formátumúak, megnyújtott magasságukkal esztétikusan illeszkedtek a homlokzathoz. Különösen igaz ez a bejárati ajtókra, melyek az első köszöntők egy házba való belépés előtt. Vegyünk példát az elődök formaérzékéről és válasszunk stílusos, az épülethez illeszkedő ajtó típust, legyen kifejező a belépő számára is, hogy hova fog érkezni.

A hagyományos településrészeken jellemző álló formátumú ablak-arányokat őrizzük meg a felújításokat követően is. A műszaki modernizáció nem ellentétes a nyílászáró formai értékének megőrzésével. A ház teljes megjelenéséhez illeszkedő, míves kialakítású ablak visszatükrözi a lakók szépérzékét is.

A tervezett árnyékoló szerkezetek beépítése során törekedjük arra, hogy az utólagos redőnyök, zsaluk ne rontsák el az eredeti szerkezet esztétikus megjelenését. Minden esetben gondoljunk a célszerűség mellett a formai kialakításra is, az utólagos redőnytokok rejtett kivitelben készüljenek.

A nyílászárók színezésénél használjunk hagyományosan visszafogott színeket, kerüljük a harsogó, rikító élénk színhasználatot.

A nyílások keretezésénél is kövessük a hagyományokat, egyszerű vakolatkeretet alkalmazzunk, ne áltagozatokat, stukkókat. Ezeknek a kiemelő tagozatoknak mindig világos színezést adjunk.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Egy ház homlokzatának megkomponálása egyben a ház felöltöztetését is jelenti.
A romjaiban is impozáns műemlék raktáron jól megfigyelhető a rendre való törekvés, a funkcióból adódó őszinteség (kis ablakok), az arányosság érdekében a tagoltság, az egyszerűség, de nem dísztelenség. Ezek a vezérelvek kell, hogy irányítsák gonolkodásunkat, mikor házunk homlokzatát elképzeljük.

Épületeink homlokzati megjelenése az idő változásával átformálódhat, a felújítások, korszerűsítések minduntalan teremthetnek új helyzetet egy ház életében.
Amikor meglévő épületünket utólagosan hőszigeteljük, a homlokzatra kerülő hőszigetelés esetén őrizzük meg a ház eredeti vonásait, ne tűnjenek el a vakolatdíszek, a természetes megjelenésű kő, tégla felületek. Kerüljük a túlzó, giccsbe hajló ablakkeretezéseket, utólagos rátét díszítőelemeket. Ablakcsere esetén is gondoljunk arra, hogy a régi épületek esetén továbbra is a faszerkezetű nyílászárók illenek hozzá. Új homlokzatképzésnél kerüljük a monotóm hatású, csempeszerűen ragasztott kőutánzatok készítését.
Napkollektor és napelem elhelyezésénél az utcakép védelme érdekében az épület hátsókerti, udvari tetőfelületeit használjuk, lehetőleg egy tömbben jelenjenek meg a házon.
Klímaberendezések kültéri egységeit ne helyezzük utcafrontra, keressünk számukra kevésé hangsúlyos, védettebb, akár növényzettel takart helyet.
A riasztóberendezések külső egységének megjelenése szintén kényes lehet a főhomlokzaton. Itt is érvényes az a szabály, hogy az észlelési lehetőségeket nem rontva, de mégis finomhangolva a látványt, szerencsésebb az oldalhomlokzatra tenni az egységet.
A parabolaantennák látványa nem az utcaképbe való, ezért javasoljuk az utcai homlokzattól távolabb, esetleg melléképületen elhelyezni őket, takarásban. Házunkon ne ezek a műszaki berendezések legyenek a legdominánsabbak.

RÉSZLETEK

Keszeg is tele van azokkal a sokszor észrevételenül ott lévő részletekkel, melyek visszatükrözik az itt élők gondosságát, érzékenységét. Az építőmesterek tudása, kreativitása, arány- és szépérzéke hozta létre azt a sok kis apró történést egy házon, vagy akár egy kerítésen, ami kerek-egésszé teszi a művet.

Vegyük észre ezeket a részleteket, melyek gazdagítanak, tagolnak egy-egy nagy homlokzatfelületet, érdekessé tesznek egy kerítésoszlopot is.

Őrizzük meg környezetünk továbbépítésénél, házfelújításnál ezeket az egykor kidolgozott vakolathímeket, kőfaragványokat, míves kovácsolt kapukat. Elődeink befektett munkája okán is, de valójában formai különlegességük miatt is, értékesebbé, vonzóbbá teszik házunkat. Törekedjünk a részletgazdag kivitelezésre, ami az anygválasztáson túl is fontos.

Változó megjelenésű gazdasági területek

TELEPÍTÉS, MAGASSÁG, ÉPÍTÉSZETI FORMA, ANYAGHASZNÁLAT

Gazdasági területeken az épületek telepítésénél a domborzati és más helyi viszonyokon túlmenően vegyük figyelembe a telephelyünkön folytatott tevékenység elvárt és szükséges védőtávolságait. A környezetünket zavaró hatásokat meg kell szűrnünk az egyes épületeink telepítési rendszerével, a jó tájolás megválasztásával. A legtöbbször technológiai kötöttségek mellett készülő létesítmények beépítési sűrűsége, zöldfelületi fedettsége alkalmazkodjon a területen kívüli környezethez is, gondoljunk a telekhatáron túli szomszédságra is.

A gazdasági célú épületek méreteit olykor felülírja a gazdaságosság. A gyártási, szolgáltatási tevékenységek magasságigényének eleget kell tenni, de ebben az esetben a közterületek felőli takarásról is gondoskodni kell, már a helyszínrajzi elhelyezés időszakában is. A magasabb épülettömegek a terület belsejében, a kisebb méretű épületek fedésében valósuljanak meg.

A sokszor ugyancsak technológiai és gazdaságossági igények miatt kötött építészeti formálás legyen igényes. A funkcionális elrendezésnek is megfelelő tagolt tömegek, tetők látványa emberközelibbé teszik a nagy kiterjedésű épületeket. A nagy felületű, fém anyagú fedések, burkolatok színválasztásánál kerüljük az élénk, rikító színeket, törekedjünk a tükröződés-, csillogásmentes felületek kialakítására.

A legtöbbször külterületen, természeti környezetben megvalósuló zöldmezős beruházások tájba illesztéséről is gondoskodni kell. Telepített növényzet takarásával csökkenthetjük a látképváltozás zavaró hatását. Ezekben az esetekben kizárólag őshonos fajok használatát javasoljuk.

A létesítményekhez szükséges parkolók elhelyezésénél fontos szempont a burkolt felületek tömbszerűségének feloldása zöldfelületekkel, fásítással, melyek a várakozóhelyek kedvező árnyékoltságát is biztosítják.

(az illusztráló fényképek nem Keszegen készültek)

Beépítésre nem szánt területek

A települést körülvevő táj részleteinek és egészének megőrzése tájképvédelmi és ökológiai feladatunk is.

A külterületet nem beépítésre szánjuk, hanem sok szempontrendszeren nyugvó gazdálkodásra, ezért a benne létrehozott gazdálkodást segítő épületeinkre is legyen igaz a gazdálkodó építészet fogalma, ahol nem csak az építtető, hanem a természet erőforrásaival is jól sáfárkodunk. A tájat nem átalakítjuk, hanem csak kiegészítjük az igényekből fakadó létesítményekkel.

A határában változó intenzitással, de mindig is megjelent az építés igénye, mely elsősorban gazdasági célokat, illetve manapság egyre gyakrabban turisztikai célokat szolgál. Ezek az épületek a funkcionális elvárásaik mellett a tájba illesztés követelményének is meg kell, hogy feleljenek. Vizuális környezetvédelemnek is nevezhető az a törekvés, amikor ezeknek a külterületi létesítményeknek (állattartó, tároló mezőgazdasági, erdőgazdasági épületek, tanyaházak, vadászházak) a megvalósítása után sem sérül a tájkép feltárulkozása.

A jellemzően az erdő-, mezőgazdaság szolgálatában álló épületeknél mindig ügyeljünk a domborzati viszonyoknak megfelelő telepítésre, lehetőleg rétegvonal irányban illesszük bele a környezetükbe az új épületeket. Figyeljük meg és alkalmazzuk a már bevált hagyományos tömegformákat és arányokat. Gazdaságossági szempontok betartása mellett is gondolkodjunk természetes építőanyagok használatában, mert ezek jobban idomulnak az őket körülvevő természeti tájhoz. Kerüljük a távolról is rikító színek, csillogó felületek megvalósítását, gondoljunk az embert körülvevő állatvilágra is, az emberi tervékenység zavaró hatását a visszafogott színválasztással, anyaghasználattal mérsékelhetjük.

Épületeink tájba illesztését jelentősen segíthetik az épületek körül létesített takaró növényzetek, fa és cserje sávok, esetleg kúszó növényzettel befuttatott homlokzatok. A növénytelepítéseknél használjunk őshonos fajtákat, invazív jellegű, allergén növényzet ültetését kerüljük.

MAI PÉLDÁK

A megvalósult jó példák segítenek illusztrálni az előzőekben bemutatott ajánlásokat.
Az itt felsorakoztatott épületek, részletmegoldások a tágabb régióból származnak, jól reprezentáják, hogy a hagyományos falusias környezetben is megvalósítható mai, minden igényt kielégítő ház, mely valóban részévé válik környezetének.
A jó mai épületek nem csak az utcaképben arányosak, de építési programjukban is takarékosak, nem növik túl a szomszédot és egységben gondolkodva, azonos műszaki és építészeti igénnyel készülnek el.
A bemutatott építészeti példák nem Keszegen álló épületek fényképei, hanem a térségben található házakról készültek.

Az oromfalas kialakítás példái változatos burkolati kialakításokkal, arányosan elhelyezett nyílászárókkal.

A tagolt tömegforma, a homlokzati anyagok ritmusos váltakozása segíti csökkenteni a mai nagyléptékű épületek meglévő környezetbe illesztését.

7

UTCÁK, TEREK

A Keszegre érkezés megkapó látvány, ahogyan a falu határában az erdősült útszéle rendezett fasorrá válik és az út kanyarulatában felbukkanak a házak. A település utcái rendezettek, ahol mind az itt élők, mind az önkormányzat parkosítja, virágosítja, szépíti a közterületeket.

A falu közepén lévő sportpálya, játszótér és parkosított környezete a keszegiek igényességét mutatja, melynek üde színfoltja a kis tóvá szélesedő patak.

Az utcákat szegélyező növényzet változatos, van ahol még hiányos az utcafásítás, de mindenhol érezhető a gondosság jelenléte.

Az utcák, terek zöldfelületi fejlesztésénél javasoljuk a falusias környezetre mindig is jellemző gyümölcsfák telepítését, hiszen nyári időszakban az alattuk gyalogosan elhaladók számára nem csak árnyékot, hanem szomjoltó gyümölcsöt is ad a fa. Ez a tudatosság különösen fontos lenne az országos kéktúra által érintett útszakaszokra, ebben is megnyilvánulhat a település turisztikai vonzereje, vendégszeretete.

Az utcabútorok kiválasztásánál ügyeljünk a falusias környezetbe illő, természetes anyagú elemek alkalmazására, a nem széria termékként készülő, egyedi formai megoldások vonzóbb falukéget közvetítenek mindenki számára.

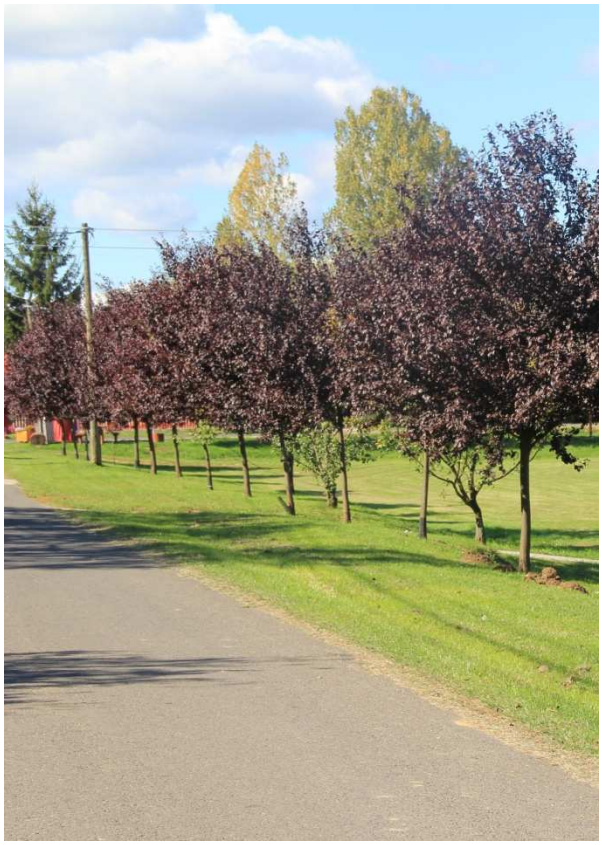

Az utcák és terek díszítésére és otthonosabbá tételére elhelyezett szobrok, emlékművek hatása akkor érvényesül igazán, ha azok környezetükkel összhangban hangsúlyozzák üzenetüket, úgy, mint az itt élők hitét megjelenítő régi kőkeresztek. Kerülni kell a formai zsúfoltságot, ill. minden kültérben elhelyezett képzőművészeti alkotásnál legyen szempont az időtállóság is.

PLAKÁTOT
KIHELYEZNI
TILOS!

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

A hagyományos falusi környezetben a hirdető- és reklámtáblák elhelyezésésnél fontos szempont, hogy helyi szolgáltatásokat és termékeket jelenítsen meg. A községet megközelítő közút mentén elhelyezett hirdetések nem nyomhatják el az utak kanyarulatában felbukkanó látképet, nem lehetnek az utcakép legmeghatározóbb elemei.

A reklám legyen a reklámozó arca is, ezért fontos, hogy a közterületen megjelenő arculat igényes legyen mind grafikai tervében, mind anyaghasználatában. A településre látogató számára vonzó, ha a reklámtábla hordoz magában, valamit, ami csak Keszegre jellemző - legyen helyi íze a cégérnek is.

A kihelyezett hirdetőtálák, cégfeliratok, intézményi feliratok, emléktáblák legyenek a házhoz illő, egyedi tervezésűek, melyek megvalósításához hozzáértő szakember segítségét vegyük igénybe.

A táblák mérete, alakja igazodjon a hozdozó felülethez, az épülethez.

A figyelemfelkeltési igényünket fejezzük ki mértékletesen és igényesen. Az anyagválasztásnál mindig gondoljunk az időtállóságra is, hiszen a legtöbb hirdetési felület kültéren kerül elhelyezésre. Mívesen kidolgozott és ötletes üzletfeliratot, cégért készíttessünk, kerüljük a villódzó, harsány reklámtáblákat.

A községi programok hirdetőjének jó ötlet az igényesen összeállított falusi zsánerkép, ami átadja a rendezvény üzenetét, hangulatát.

A turisztikai célú információs és irányító táblák kihelyezésénél mindig gondoljunk a tájékozatatás, útbaigazítás egyértelműségének fontosságára.

IMPRESSZUM

KESZEG KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
honlap: www.keszeg.hu
e-mail cím: hivatal@keszeg.hu
postai cím: 2616 Keszeg, Dózsa Gy. u. 9.
telefon: +36-35-380-581
polgármester: Csiri Csaba
e-mail: hivatal@keszeg.hu
főpítész: Karaba Tamás
SZERKESZTETTE: Kovács Miklós/Kovaterv Kft.
SZÖVEG: Karaba Tamás, Kovács Miklós, keszeg.hu
ÁBRÁK: Lechner Ödön Tudásközpont TAK Ábragyűjtemény
FOTÓ: Matyó Edina, Kovács Miklós
GRAFIKAI TERVEZÉS: Kovács Miklós
Keszeg, 2017.